

**COBISS<sup>®</sup>**

---

Kooperativni online bibliografski sistem i servisi

***Osnovna uputstva COBISS3***  
***V6.5-00***

Priručnik za korisnike

Institut informacijskih znanosti, Maribor, Slovenija

---

**IZUM<sup>®</sup>**

© IZUM, 2016.

Naslov originala: Osnovna navodila COBISS3, V6.5-00; marec 2016

COBISS, COMARC, COBIB, COLIB, IZUM su zaštićene robne marke u posedu javnog zavoda IZUM.

Oracle i Java su zaštićene robne marke korporacije Oracle Corp. ili s njom povezanih kompanija.

Druge upotrebljene robne marke pripadaju njihovim vlasnicima.

Priručnik uključuje sve dopune od izdanja prve štampane verzije štampanog priručnika u februaru 1999 do danas. Sadržaj je usklađen s funkcionisanjem programske opreme COBISS3, V6.5-00 važi i za sve sledeće verzije programske opreme do opoziva ili do objavljivanja nove elektronske verzije priručnika.

© IZUM, poslednje promene sadržaja: mart 2016, prevod: april 2017.

ISSN 2232-4283

# SADRŽAJ

<b>PREDGOVOR</b> .....	<b>PREDGOVOR-1</b>
<b>O UPUTSTVIMA</b> .....	<b>O UPUTSTVIMA-1</b>
<b>1 UVOD</b> .....	<b>1-1</b>
<b>2 INSTALACIJA COBISS3</b> .....	<b>2-1</b>
2.1 Sistemski zahtevi .....	2.1-1
2.2 Instalacija korisničkog interfejsa .....	2.2-1
2.3 Aktiviranje i odjavljivanje .....	2.3-1
2.3.1 Početak rada s programskom opremom COBISS3 .....	2.3-1
2.3.2 Kraj rada s programskom opremom COBISS3 .....	2.3-2
<b>3 KORISNIČKI INTERFEJS</b> .....	<b>3-1</b>
3.1 Brauzer.....	3.1-1
3.1.1 Naslovni red.....	3.1-3
3.1.2 Red menija.....	3.1-3
3.1.2.1 Karakteristike menija .....	3.1-4
3.1.2.2 Izbor metoda u menijima.....	3.1-4
3.1.2.3 Priručni meniji.....	3.1-5
3.1.2.4 Pomoć u radu.....	3.1-5
3.1.3 Red sa alatima .....	3.1-5
3.1.4 Segmenti i klase.....	3.1-6
3.1.4.1 Izbor klase .....	3.1-7
3.1.4.2 Otvaranje i zatvaranje direktorijuma.....	3.1-7
3.1.5 Radni prostor .....	3.1-8
3.1.5.1 Upisivanje objekata .....	3.1-8
3.1.5.2 Izbor objekata.....	3.1-8
3.1.5.3 Uklanjanje svih objekata .....	3.1-9
3.1.5.4 Uklanjanje izabраниh objekata.....	3.1-9
3.1.5.5 Osvežavanje spiska objekata .....	3.1-10
3.1.6 Atributi klase .....	3.1-10
3.1.7 Relacije .....	3.1-10
3.1.7.1 Izbor objekata.....	3.1-10
3.1.8 Upiti.....	3.1-11
3.1.8.1 Korišćenje upita .....	3.1-11
3.1.8.2 Preimenovanje upita.....	3.1-11
3.1.8.3 Brisanje upita .....	3.1-12
3.1.9 Prečice .....	3.1-12
3.1.9.1 Dodavanje objekta u prečice .....	3.1-12
3.1.9.2 Korišćenje prečice .....	3.1-12
3.1.9.3 Preimenovanje prečice .....	3.1-13
3.1.9.4 Brisanje prečice.....	3.1-13
3.1.9.5 Pregledanje karakteristika objekta u prečicama .....	3.1-13
3.2 Pretraživač .....	3.2-1

3.3	Editor.....	3.3-1
3.4	Prikazivač.....	3.4-1
<b>4</b>	<b>OSNOVNI POSTUPCI.....</b>	<b>4-1</b>
4.1	Kreiranje objekta.....	4.1-1
4.2	Unos i menjanje karakteristika objekta.....	4.2-1
4.2.1	Atributi.....	4.2-1
4.2.1.1	Upisivanje vrednosti u polja za unos.....	4.2-2
4.2.1.2	Upisivanje vrednosti atributa u prozore za unos vrednosti.....	4.2-2
4.2.1.3	Upisivanje vrednosti atributa u prozore za unos vrednosti ponovljivih atributa.....	4.2-3
4.2.1.4	Izbor vrednosti atributa iz padajućih spiskova.....	4.2-4
4.2.1.5	Izbor vrednosti iz šifrnika.....	4.2-5
4.2.1.5.1	Pretraživanje vrednosti u šifrniku.....	4.2-5
4.2.1.6	Izbor vrednosti kod okvira za aktiviranje.....	4.2-6
4.2.1.7	Izbor vrednosti kod radiodugmadi.....	4.2-6
4.2.2	Relacije objekta.....	4.2-7
4.2.2.1	Relacije s jednim objektom.....	4.2-7
4.2.2.1.1	Određivanje relacije.....	4.2-7
4.2.2.1.2	Određivanje relacije preko ikone za unos ili brisanje relacije.....	4.2-8
4.2.2.1.3	Brisanje relacije preko ikone za unos ili brisanje relacije.....	4.2-8
4.2.2.1.4	Pregledanje povezanog objekta.....	4.2-8
4.2.2.2	Relacije s više objekata.....	4.2-8
4.2.2.2.1	Određivanje relacije.....	4.2-8
4.2.2.2.2	Brisanje relacije.....	4.2-9
4.2.2.2.3	Pregledanje povezanog objekta.....	4.2-9
4.2.3	Sadržani objekti.....	4.2-9
4.2.3.1	Kreiranje sadržanog objekta.....	4.2-10
4.2.3.1.1	Kreiranje sadržanog objekta i menjanje njegovih karakteristika.....	4.2-10
4.2.3.1.2	Brisanje sadržanog objekta.....	4.2-10
4.2.3.1.3	Pregledanje sadržanog objekta.....	4.2-11
4.2.3.2	Kreiranje većeg broja sadržanih objekata.....	4.2-11
4.2.3.2.1	Kreiranje sadržanog objekta.....	4.2-11
4.2.3.2.2	Menjanje karakteristika sadržanog objekta.....	4.2-12
4.2.3.2.3	Brisanje sadržanog objekta.....	4.2-12
4.2.3.2.4	Pregled sadržanog objekta.....	4.2-12
4.2.4	Pohranjivanje objekta.....	4.2-12
4.3	Pretraživanje.....	4.3-1
4.3.1	Pretraživanje u pretraživaču.....	4.3-1
4.3.1.1	Izbor polja za pretraživanje.....	4.3-8
4.3.1.2	Unos zahteva za pretraživanje.....	4.3-6
4.3.1.2.1	Unos zahteva za pretraživanje preko šifrnika.....	4.3-8
4.3.1.2.2	Brisanje zahteva za pretraživanje unetog preko šifrnika.....	4.3-9
4.3.1.2.3	Pregled pojmova.....	4.3-9
4.3.1.3	Pohranjivanje upita.....	4.3-10
4.3.1.4	Izbor prikaza rezultata pretraživanja.....	4.3-10
4.3.2	Pretraživanje po ključu objekta.....	4.3-10
4.3.3	Pretraživanje preko upita.....	4.3-11
4.3.4	Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja.....	4.3-11
4.3.4.1	Dodavanje i menjanje prikaza rezultata pretraživanja.....	4.3-12

## SLIKE

Slika 2.2-1: Instalacija korisničkog interfejsa .....	2.2-1
Slika 3.1-1: Brauzer.....	3.1-2
Slika 3.2-1: Pretraživač .....	3.2-4
Slika 3.3-1: Editor .....	3.3-2
Slika 3.4-1: Prikazivač .....	3.4-2
Slika 4.2-1: Polje za unos .....	4.2-2
Slika 4.2-2: Dugme s nazivom atributa .....	4.2-2
Slika 4.2-3: Prozor za unos vrednosti atributa.....	4.2-3
Slika 4.2-4: Prozor za unos vrednosti ponovljivih atributa .....	4.2-4
Slika 4.2-5: Polje za prikaz i izbor vrednosti iz padajućeg spiska .....	4.2-4
Slika 4.2-6: Polje za unos kodirane vrednosti i ikona za prikaz šifrnika.....	4.2-5
Slika 4.2-7: Okvir za aktiviranje .....	4.2-6
Slika 4.2-8: Radiodugmad .....	4.2-6
Slika 4.2-9: Dugme s nazivom povezanog objekta .....	4.2-7
Slika 4.2-10: Spisak povezanih objekata u editoru osnovnog objekta .....	4.2-8
Slika 4.2-11: Dugme s nazivom sadržanog objekta .....	4.2-10
Slika 4.2-12: Spisak sadržanih objekata u editoru osnovnog objekta .....	4.2-11
Slika 4.5-1: Pregled i slanje ispisa.....	4.5-3
Slika 4.6-1: Editor redova za ispis.....	4.6-1
Slika 5.3-1: Korisničke destinacije.....	5.3-1
Slika 5.4-1: Logičke destinacije .....	5.4-1
Slika 5.9-1: Prozor za pripremu obaveštenja za COBISS/OPAC .....	5.9-1
Slika 5.9-2: Prozor za pripremu obaveštenja za COBISS/OPAC u biblioteci sa odeljenjima .....	5.9-2
Slika 6.1-1: Skup COBISS znakova.....	6.1-2

## TABELE

Tabela B-1: Spisak prečica (vrućih tipki) za izvođenje nekih postupaka i metoda.....	Dodatak B-1
--	-------------



## 3.2 PRETRAŽIVAČ

Pretraživač je komponenta korisničkog interfejsa koja omogućuje:

- pretraživanje objekata po različitim bazama podataka:
  - po relacionoj bazi Oracle (objekti kreirani u programskoj opremi COBISS3);
  - po bazama podataka iz postojećeg sistema COBISS.XX;
  - u izabranim katalogima drugih stranih biblioteka;
- izbor objekata za dalju obradu;
- pregledanje karakteristika pretraženih i izabranih objekata;
- pohranjivanje upita.

Elementi pretraživača su:

- naslovni red u kojem je nacrtana ikona programske opreme COBISS3 i ispisana reč "Pretraživanje"; iza nje se uvek ispisuje i naziv klase u kojoj pretražujemo objekte (prilikom pretraživanja bibliografskih zapisa, nakon naziva klase u zagradi se ispisuje i naziv baze podataka),
- dugme za izbor baze podataka za pretraživanje (dugme postoji samo u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis i COBIB.XX**):
  - **COBIB** – pretraživanje zapisa u uzajamnoj bibliografskoj bazi podataka,
  - **<Akronim lokalne baze podataka>** – pretraživanje bibliografskih zapisa u lokalnoj bazi podataka,
- dugme za izbor načina pretraživanja (dugme postoji samo u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES, Polje 996/997, Polje 998 i COBIB.XX**):
  - **Komandno pretraživanje** – pretraživanje s prefiksima ili sufiksima za pretraživanje, te logičkim i kontekstnim operatorima,
  - **Izorno pretraživanje** – pretraživanje po poljima za pretraživanje
- polje za izbor atributa po kojem će biti sortirani rezultati pretraživanja i okvir za aktiviranje za opadajući način sortiranja (funkcionalnost u pretraživaču klasa **Normativni zapis (CONOR) i CORES** nije na raspolaganju)<sup>1</sup>,
- dugme **Odredi limit** za određivanje najvećeg broja pojmova za pretraživanje (dugme se nalazi samo u pretraživaču klasa **Normativni zapis (CONOR) i CORES**)<sup>2</sup>,
- jezičci, koji omogućuju pretraživanje po atributima više klasa istovremeno (na raspolaganju su samo u izbornom načinu,

<sup>1</sup>Funkcionalnost kod klasa **Bibliografski zapis, Polje 996/997, Polje 998 i COBIB.XX** omogućuje samo server za pretraživanje SOLR.

<sup>2</sup>Funkcionalnost je omogućena i kod klasa **Bibliografski zapis, Polje 996/997, Polje 998 i COBIB.XX** kada pretraživanje nije podržano serverom za pretraživanje SOLR.

- pretraživanja),
- polja za pretraživanje (na raspolaganju samo u izbornom načinu pretraživanja),
- dugmad za izbor dodatnih operatora (na raspolaganju samo u izbornom načinu pretraživanja; funkcionalnost u pretraživaču klasa **Normativni zapis (CONOR)** i **CORES** nije na raspolaganju)<sup>3</sup>,
- polja za unos zahteva za pretraživanje,
- dugmad za pregled pojmova,
- padajući spisak za izbor operatora AND i OR (na raspolaganju samo u izbornom načinu pretraživanja),
- polja za dodatno limitiranje pretraživanja; "Limitiranje" (na raspolaganju samo u izbornom načinu pretraživanja u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX**) i "Skeniranje" (na raspolaganju samo u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX**),
- dugme za ispis spiska prefiksa i sufiksa za pretraživanje te sufiksa za limitiranje (dugme je na raspolaganju kod "Zahtev za pretraživanje" u komandnom načinu pretraživanja u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.SI**),
- dugme za ispis uputstava za skeniranje,
- dugmad za izvršavanje pretraživanja:
  - **Pretraži** – pretraživanje objekata nakon unosa zahteva za pretraživanje,
  - **Pretraži sve** – pretraživanje svih objekata (u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES** i **COBIB.XX** to dugme ne postoji),
  - **Novo pretraživanje** – brisanje zahteva za pretraživanje i rezultata pretraživanja,
  - **Poslednje pretraživanje** – ponavljanje poslednjeg upita,
  - **Pohrani upit** – pohranjivanje upisanih kriterijuma za pretraživanje,
- okvir za aktiviranje za prelom reda,
- polje za promenu rezultata pretraživanja,
- polje za izbor prethodno pohranjenog upita,
- broj pronađenih objekata (broj pogodaka),
- spisak pronađenih objekata (rezultati pretraživanja),
- dugmad za rad s pronađenim objektima:
  - **Izaberi sve** – za prenos svih pronađenih objekata u spisak za ispis (dugme se nalazi samo u pretraživaču koji se otvara nakon izbora metode **Klasa / Pošalji**),
  - **Izaberi** – za prenos izabranog objekta na radni prostor,
  - **Pokaži** – za pregled karakteristika izabranog objekta,
  - **Sledećih 10** – za ispis sledećih 10 objekata (u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX** to dugme ne postoji),

<sup>3</sup>Funkcionalnost kod klasa **Bibliografski zapis, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX** omogućuje samo server za pretraživanje SOLR.



- **Sledećih 50** – za ispis sledećih 50 objekata (u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX** to dugme ne postoji),
- **Sledećih 200** za ispis sledećih 200 objekata (dugme postoji samo u pretraživaču klasa **Bibliografski zapis, Normativni zapis (CONOR), CORES, Polje 996/997, Polje 998** i **COBIB.XX**),
- **Zatvori** – za izlaz iz pretraživača.
- poruka o mogućnosti daljeg ispisa pogodaka (npr. Dalje, Kraj)

Pritiskom na tipku <F3>, pretraživač možemo da otvaramo i u editoru izabranog objekta, ali samo u slučaju ako je u bazi podataka pohranjeno više od jednog objekta te klase.



pretraživanje. Ako označimo okvir za aktiviranje kod "Opadajuće", svi rezultati pretraživanja biće sortirani opadajuće po izabranom atributu.

#### 7. Kliknemo dugme **Pretraži**.

Program aktivira pretraživanje u izabranom načinu pretraživanja.



Upozorenje:

*Ako aktiviramo pretraživanje u izbornom načinu pretraživanja, a pre toga u zahtev za pretraživanje upišemo i kod komandnog načina pretraživanja, taj se zahtev briše.*

*Ako aktiviramo pretraživanje u komandnom načinu pretraživanja, a pre toga u izbornom načinu pretraživanja odredimo i zahtev za pretraživanje, taj se zahtev briše.*

Ako zahteve za pretraživanje ne odredimo, kliknemo dugme **Pretraži sve**. Program će sakupiti sve objekte koji pripadaju izabranoj klasi, ne uzimajući u obzir bilo kakve kriterijume.

Nakon zaključenog pretraživanja, kod "Broj pogodaka" ispisuje se broj objekata koje je program pronašao u bazi podataka i koji odgovaraju navedenim zahtevima za pretraživanje. U donjem delu prozora pretraživača ispisuje se spisak pronađenih objekata u prethodno izabranom prikazu rezultata pretraživanja.



Upozorenje:

*Ako u pretraživaču klase **Bibliografski zapis** ne pronađemo željene objekte, možemo preći na pretraživanje u uzajamnoj bazi podataka, i to tako što kliknemo dugme **COBIB.XX**. Pri tom se izvodi pretraživanje po istom zahtevu za pretraživanje kao u lokalnoj bazi podataka. Sa pretraživanja u uzajamnoj bazi podataka ponovo prelazimo na pretraživanje u lokalnoj bazi podataka klikom na dugme <Akronim lokalne baze podataka>.*

*Ako objekte, koje smo potražili u pretraživaču klase **COBIB.XX** želimo da potražimo u lokalnoj bazi podataka, kliknemo dugme <Akronim lokalne baze podataka>. Pri tom se izvodi pretraživanje po istom zahtevu za pretraživanje kao u uzajamnoj bazi podataka. Sa pretraživanja u lokalnoj bazi podataka ponovo prelazimo na pretraživanje u uzajamnoj bazi podataka klikom na dugme **COBIB.XX**.*

#### 8. Kod "Prikaz rezultata pretraživanja" izaberemo prikaz u kojem želimo ispisati rezultate pretraživanja (v. pogl. 4.3.4).

Prethodno izabrani prikaz rezultata pretraživanja pohranjuje se i uvažava prilikom sledećih pretraživanja, sve dok ga ne promenimo.

Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja (dodavanje, menjanje i brisanje) opisano je u pogl. 4.3.4.

#### 9. Ako označimo okvir za aktiviranje "Prelom reda", rezultati se ispisuju tako što se tekst u pojedinim stupcima ispisuje u više redova i u celini. Ako

okvir za aktiviranje očistimo, rezultati pretraživanja se ispisuju bez preloma teksta (tekst je ispisan u jednom redu i samo u širini stupca).

10. Kada program pronade više od 10 objekata, koji odgovaraju navedenim zahtevima za pretraživanje, u spisku se ispisuje samo prvih 10 objekata. Ispis sledećih 10 objekata možemo da aktiviramo klikom na dugme **Sledećih 10**, ispis sledećih 50 objekata dugmetom **Sledećih 50** i ispis sledećih 200 objekata dugmetom **Sledećih 200**.
11. Prikazane rezultate pretraživanja možemo da uredimo: podatke sortiramo po različitim kriterijumima, menjamo redosled stubaca ili menjamo širinu stupca.  

Podatke *sortiramo* tako što kliknemo naziv stupca. S obzirom na to da li su podaci slovni ili numerički, sortiraju se po rastućem ili padajućem redosledu po abecedi ili po brojevima.

Redosled stubaca *menjamo* tako što se kursorom miša postavimo na naziv stupca, pritisnemo levo dugme na mišu i povučemo ga ulevo ili udesno.

Širinu stupca *menjamo* tako što se kursorom miša postavimo na jednu od ivica stupca. Možemo se pomerati ulevo ili udesno.
12. Spisak pronađenih objekata, koji su faktički prikazani u donjem delu pretraživača, možemo da *prekopiramo* u Excelovu datoteku. Kliknemo na bilo koji objekt u spisku i pritiskom na tipke <Ctrl> + <C> prekopiramo spisak u spremište. Iz spremišta, tipkama <Ctrl> + <V> spisak unosimo na izabrano mesto u Excelovoj datoteci.
13. Nakon pretraživanja, iz spiska pronađenih objekata možemo da izaberemo određeni objekt ili više objekata istovremeno i da ih prenesemo na radni prostor tako što ih najpre označimo i potom kliknemo dugme **Izaberi**.  

U pretraživaču, koji se otvara nakon izbora metode za slanje ispisa na destinacije, možemo da izaberemo sve objekte iz spiska pronađenih objekata bez označavanja samo klikom dugmeta **Izaberi sve**.



Savet:

Objekt najbrže prenosimo na radni prostor tako što dva puta kliknemo na njega.

14. Karakteristike pojedinačnog objekta, ili više objekata iz spiska pronađenih objekata, pregledamo tako što objekt, ili objekte, označimo i kliknemo dugme **Pokaži**.  

Otvara se prikazivač izabranog objekta (v. pogl. 4.4).
15. Upisane zahteve za pretraživanje i rezultate pretraživanja brišemo tako što kliknemo dugme **Novo pretraživanje**.
16. Ako želimo da ponovimo poslednje pretraživanje, odnosno da proverimo rezultate pretraživanja, moramo da kliknemo dugme **Poslednje pretraživanje**.
17. Za izlazak iz pretraživača bez izbora objekta kliknemo dugme **Zatvori**.

### 4.3.1.1 Izbor polja za pretraživanje

U gornjem delu prozora pretraživača ispisuju se polja za pretraživanje s nazivima atributa po kojima možemo da pretražujemo objekte u klasi za koju smo otvorili pretraživač. Broj pretraženih polja zavisi od prostora koji je na raspolaganju u pretraživaču određene klase. U pretraživaču nekih klasa vidljiva su i dva polja za dodatno limitiranje pretraživanja.

Polje za pretraživanje "Reči iz naziva" (uključeno u pretraživač **Pretraživanje – Partner i Pretraživanje – Kontakt**) te polje za pretraživanje "Ključne reči" (uključeno u pretraživač **Pretraživanje – Građa** i u pretraživač klasa u kojima su pohranjeni bibliografski zapisi) sjedinjavaju više atributa koji su indeksirani *po rečima*. To znači da, kao zahtev za pretraživanje, unosimo jednu ili više reči između kojih, prilikom pretraživanja, važi logički operator "AND". Reči možemo da skraćujemo znakom "\*". Pretraživanje se izvodi po rečima s najmanje tri slova, jer reči s dva ili s jednim slovom nisu indeksirane.



Primeri:

**Građu** najlakše pronalazimo ako je pretražujemo po polju za pretraživanje "Ključne reči". U tom se slučaju, naime, izvodi pretraživanje po naslovu, autoru, zbirci, izdavaču i mestu izdavanja.

**Partnera, osobu za kontakt** ili **odeljenje za kontakt** najlakše pronalazimo ako ih pretražujemo po polju za pretraživanje "Reči iz naziva". U tom se slučaju, naime, izvodi pretraživanje po imenu, prezimenu, dodatnom imenu i odeljenju.

Polja za pretraživanje možemo zameniti drugim poljima (v. pogl. 4.2.1.4).

Možemo zameniti pojedinačno polje ili sva polja za pretraživanje u prozoru.



Primer:

Ako želimo da potražimo partnera koji se pojavljuje u ulozi naručioca u međubibliotečkoj pozajmici, kliknemo jedno od polja za pretraživanje i iz padajućeg menija izaberemo polje za pretraživanje "Naručilac (MP)".

Ako preuredimo redosled polja za pretraživanje i kliknemo dugme **Pohrani upit** (zahteve za pretraživanje kod polja za pretraživanje ne unesemo), redosled polja za pretraživanje se nakon zatvaranja prozora pretraživača pohranjuje i važi sve dok redosled polja za pretraživanje ponovo ne promenimo i pohranimo. U pretraživačima koji omogućuju pretraživanje po više klasa istovremeno, redosled polja za pretraživanje možemo da preuredimo samo na prvom jeziku. Preuređivanje redosleda polja za pretraživanje vezano je za korisničko ime.

U nekim pretraživačima objekte možemo tražiti i *po više klasa*. S obzirom na kriterijume po kojima želimo da tražimo objekte, najpre izaberemo odgovarajuću klasu tako što u pretraživaču ispod naslovnog reda kliknemo na jezičak s njegovim nazivom, a potom izaberemo odgovarajuća polja za pretraživanje iz te klase i upišemo zahteve za pretraživanje. Rezultat pretraživanja uvek je objekt iz klase za koju smo otvorili pretraživač.



Primer:

Ako želimo da potražimo polja 996/997 za zapise koji su izdati u 2006. godini, otvorimo pretraživač za klasu **Polje 996/997**, potom u pretraživaču kliknemo jezičak **Bibliografski zapis**, izaberemo polje za pretraživanje "Godina izdavanja" i upišemo zahtev za pretraživanje 2006.

### 4.3.1.2 Unos zahteva za pretraživanje

Zahtev za pretraživanje možemo da upišemo, da ga izaberemo iz šifrnika ili da ga odredimo radiodugmetom. Polje za unos zahteva za pretraživanje izaberemo tako što kliknemo na njega. Nakon unosa zahteva za pretraživanje, do sledećeg polja za unos pomeramo se tako što tri puta pritisnemo tipku <Tab>.

Veći broj atributa indeksiran je *frazno* što znači da vrednost atributa upisujemo u celini ili je skraćujemo "\*", s tim što smemo da skratimo tek nakon drugog slova.

Zahteve za pretraživanje kod datuma i brojeva unosimo u intervalu (od do). Ako želimo da pretražujemo po tačno definisanom datumu ili broju, zahtev za pretraživanje upisujemo samo kod "Od" ili samo kod "Do". Nakon klika na dugme **Pretraži**, upisani zahtev za pretraživanje programski se prepisuje i u drugo polje za pretraživanje "Do" ili "Od".

Kod kodiranih podataka zahteve za pretraživanje unosimo preko šifrnika (v. pogl. 4.3.1.2.1).

Kod radiodugmadi vrednosti biramo na dva načina:

- kursorom miša postavimo se na radiodugme i kliknemo,
- tipkom <Tab> pomerimo se do radiodugmeta ("Da" ili "Ne") i potom pritisnemo tipku za razmak.

Zahteve za pretraživanje možemo međusobno da kombinujemo tako što ih upišemo u pojedina polja za pretraživanje. Između njih možemo izabrati logičke operatore AND ili OR. Između polja za pretraživanje podrazumevano je podešen logički operator AND.



Primer:

U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Datum inventaris. (o)" upišemo datum za početak i kraj perioda u kojem je građa inventarisana, a kod "Status (q)" odredimo vrednost 9 – *otpisano*. Između oba polja za pretraživanje podešen je logički operator AND.

Rezultat pretraživanja su otpisane jedinice koje su inventarisane u izabranom periodu.



Primer:

U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Status (q)" odredimo vrednost 7 – *zagubljeno*, a kod ponovljenog polja za pretraživanje "Status (q)" vrednost 8 – *izgubljeno*. U padajućem spisku izabran je logički operator OR.

Rezultat pretraživanja su jedinice građe koje su zagubljene ili izgubljene.

Zahteve za pretraživanje možemo dodatno da ograničimo upotrebom dodatnih operatora<sup>3</sup>:

- EMPTY

Operator EMPTY određuje da u rezultatima pretraživanja nema objekata koji bi sadržali atribut po kojem smo ograničili izabrano polje za pretraživanje.



Primer:

U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Status (q)" izaberemo dodatni operator EMPTY.

Rezultat pretraživanja su jedinice građe koje nemaju određen status.



Upozorenje:

*Ako kod pojedinog polja za pretraživanje izaberemo operator EMPTY, onemogućen je unos zahteva za pretraživanje u polje za unos.*

- NOT

Operator NOT određuje da se u rezultatima pretraživanja nalaze objekti koji ne sadrže vrednosti upisane u polje za unos kod izabranog polja za pretraživanje.



Primer:

U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Status (q)" izaberemo dodatni operator NOT te odredimo vrednost 9 – *otpisano*.

Rezultat pretraživanja su jedinice građe koje nisu otpisane.

- NOTEMPTY

Operator NOTEMPTY određuje da se u rezultatima pretraživanja nalaze objekti koji svakako sadrže atribut po kojem smo ograničili izabrano polje za pretraživanje.



Primer:

U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Inventarski broj (f)" izaberemo dodatni operator NOTEMPTY.

Rezultat pretraživanja su sve inventarisane jedinice građe.

<sup>3</sup>Funkcionalnost kod klase **Bibliografski zapis, Polje 996/997, Polje 998 i COBIB.XX** omogućuje samo server za pretraživanje SOLR.



Upozorenje:

Ako kod pojedinog polja za pretraživanje izaberemo operator NOTEMPTY, unos zahteva za pretraživanje u polje za unos je onemogućen.



Upozorenje:

*Logičke operacije izvode se u tačno određenom redosledu. Prilikom izvođenja logičkih operacija prednost imaju operatori NOT, EMPTY i NOTEMPTY, sledi operator AND, a poslednji se izvodi operator OR.*



Primer:


U pretraživaču klase Polje 996/997 kod "Inventarski broj (f)" odredimo opseg inventarskih brojeva i kod "Status (q)" izaberemo dodatni operator NOT, te odredimo vrednost 9 – *otpisano*. Između njih izaberemo logički operator AND. Za sledeće polje za pretraživanje ponovo izaberemo "Inventarski broj (f)" i odredimo novi opseg inventarskih brojeva, te zatim u polju za unos kod "Status (q)" ponovo izaberemo dodatni operator NOT i odredimo vrednost 9 – *otpisano*. Između njih izaberemo logički operator AND. Između polja za pretraživanje za određivanje statusa prvog opsega inventarskih brojeva i polja za pretraživanje za određivanje drugog opsega inventarskih brojeva izaberemo logički operator OR.

Inventarski broj (f)	Od: 0000015	Do: 0999999	<b>AND</b>
Status (q)	<b>NOT</b>	9 – otpisano	<b>OR</b>
Inventarski broj (f)	Od: 1000000	Do: 1999999	<b>AND</b>
Status (q)	<b>NOT</b>	9 – otpisano	

Rezultat pretraživanja su jedinice građe koje nisu otpisane i koje imaju određen inventarski broj koji se nalazi u jednom od izabranih opsega.

#### 4.3.1.2.1 Unos zahteva za pretraživanje preko šifrnika

##### Postupak

1. Kliknemo ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje.
2. U spisku, odgovarajuću vrednost potražimo i izaberemo tako što se kursom miša postavimo na nju i kliknemo (v. i pogl. 4.2.1.5.1).

U spisku možemo izabrati više vrednosti (v. dodatak A.4), između kojih, nakon aktiviranja pretraživanja, važi logički operator OR (isto kao kada bi izabrali dva ili više istih polja za pretraživanje).

3. Kliknemo dugme **U redu**.




Savet:

U šifrniku, vrednost najbrže izaberemo tako što se kursom miša postavimo na nju i dva puta kliknemo.






Upozorenje:

*U nekim slučajevima, u polje za unos zahteva za pretraživanje, kod atributa za pretraživanje koji zahteva kodirani unos, može se upisati i vrednost koja nije definisana u šifrniku. To možemo uraditi samo u lokalnom šifrniku i ako je tako definisano u inicijalizacionoj datoteci za domaću biblioteku. U tom slučaju, najpre kliknemo ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje i potom u to polje upišemo željenu vrednost.*

#### 4.3.1.2.2 Brisanje zahteva za pretraživanje unetog preko šifrnika

**Postupak**

1. Kliknemo ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje.


#### 4.3.1.2.3 Pregledanje pojmova

Prilikom oblikovanja zahteva za pretraživanje, koje upisujemo u polja za unos ili ih biramo iz šifrnika, može nam pomoći funkcija **pregledanje pojmova**. Koristimo je kod fraznog načina pretraživanja, kada želimo biti sigurni da ćemo frazu pravilno upisati.

**Postupak**

1. U polje za unos zahteva za pretraživanje unosimo početak zahteva za pretraživanje (npr. početak partnerovog imena, adrese, određenog kodiranog podatka ...).

Kada ne znamo početak pojma za pretraživanje, polje za unos zahteva za pretraživanje možemo ostaviti i prazno.

2. Kliknemo ikonu  pored polja za unos zahteva za pretraživanje.

Otvora se prozor **Pregled pojmova** u kojem se ispisuje spisak svih pojmova od upisanog (ili prvog) zahteva za pretraživanje nadalje. Spisak je uređen abecedno, a kod kodiranih podataka po rastućim vrednostima kodova. Broj ispred svakog pojma govori o tome koliko se puta taj pojam pojavljuje u bazi podataka. Za pomeranje na sledeću stranu spiska kliknemo dugme **Napred**, a za pomeranje na prethodnu stranu kliknemo dugme **Nazad**.

3. U spisku potražimo i izaberemo željenu vrednost.

To možemo učiniti na dva načina:

- kursorom miša postavimo se na vrednost i potvrdimo je dugmetom **U redu**,
- biramo je tipkama za pomeranje <gore>, <dole>, <PgUp>, <PgDn> i pritisnemo tipku <Enter>.

Izabrana vrednost se prenosi u polje za unos zahteva za pretraživanje.



Savet:

Iz spiska pojmova vrednost izaberemo najbrže ako se u spisku kursorom miša postavimo na vrednost i dva puta kliknemo.

### 4.3.1.3 Pohranjivanje upita

Zahteve za pretraživanje u okviru jednog pretraživanja možemo pohraniti u obliku upita koji možemo upotrebiti kasnije. Upit pohranjujemo u pretraživaču.

#### *Postupak*

1. Unesemo zahteve za pretraživanje (v. pogl. 4.3.1.2).
2. Kliknemo dugme **Pohrani upit**.  
Otvora se prozor **Upit**.
3. Unesemo naziv upita.
4. Kliknemo dugme **U redu**.  
Upit se dodaje u pretraživač kod "Upiti" i u brauzer u deo prozora sa upitima.

### 4.3.1.4 Izbor prikaza rezultata pretraživanja

Rezultate pretraživanja u pretraživaču možemo ispisati u podrazumevanom prikazu ili u jednom od prikaza koji smo definisali (v. pogl. 4.3.4).

#### *Postupak*

1. Kod "Prikaz rezultata pretraživanja" izaberemo željeni prikaz. To možemo učiniti pre ili posle obavljenog pretraživanja.

Poslednji izabrani prikaz rezultata pretraživanja pohranjuje se i uzima u obzir prilikom sledećih pretraživanja, sve dok ga ne promenimo.

---

## 4.3.2 Pretraživanje po ključu objekta

Pretraživanje objekta izabrane klase po ključu najbrži je način pretraživanja. Koristimo ga ako znamo vrednost atributa koja jednoznačno identifikuje objekt. Obično su to broj ili oznaka objekta.

#### *Postupak*

1. U delu prozora sa segmentima i klasama izaberemo klasu.
2. Izaberemo metodu **Klasa / Pretražuj po ključu**.  
Otvora se prozor za unos ključa objekta.



Savet:

Prozor za unos ključa objekta najbrže otvaramo tako što pritisnemo tipku <F4>, pošto smo izabrali klasu.

3. Upisujemo podatak koji jednoznačno identifikuje objekt.

4. Kliknemo dugme **U redu**.

Objekt se postavlja na radni prostor.



Upozorenje:

*Ako kod objekta pretraživanje po ključu nije moguće, nakon izbora metode **Klasa / Pretraži po ključu** otvara se pretraživač za izabranu klasu.*

---

### 4.3.3 Pretraživanje preko upita

#### *Postupak*

1. U delu prozora sa segmentima i klasama izaberemo klasu.
2. U delu prozora sa upitima izaberemo upit.
3. Izaberemo metodu **Upiti / Pretraži**.

U formatu, koji je poslednji izabran, ispisuju se broj i spisak pronađenih objekata koje je program pronašao u bazi podataka i koji odgovaraju zahtevima za pretraživanje koji su pohranjeni u upitu. Spisak možemo da uredimo, da pregledamo objekte ili da ih prenesemo na radni prostor (v. pogl. 4.3.1, tačke 8–12).

#### *Mogućnosti ...*

Upit možemo aktivirati i tako što u delu prozora sa upitima dva puta kliknemo grafičku oznaku ili naziv upita.

Upit možemo aktivirati i u pretraživaču (v. pogl. 4.3.1, tačka 4).

---

### 4.3.4 Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja

Za pojedinačnu klasu možemo definisati različite prikaze u kojima ispisujemo rezultate pretraživanja u pretraživaču.

#### *Postupak*

1. U delu prozora sa segmentima i klasama izaberemo klasu.
2. Izaberemo metodu **Klasa / Prikazi rezultata pretraživanja**.  
Otvara se prozor **Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja** sa spisikom prikaza koje smo prethodno definisali. U početku je spisak prazan.
3. Dodamo novi prikaz ili promenimo postojeći prikaz (v. pogl. 4.3.4.1).
4. Izbrišemo prikaz (v. pogl. 4.3.4.2).
5. Kliknemo dugme **U redu**



Upozorenje:

*Prikazi rezultata pretraživanja povezani su s korisničkim imenom, te zato svaki korisnik sam mora da definiše izabrani prikaz i da ga doda u prikaze rezultata pretraživanja.*

#### 4.3.4.1 Dodavanje i menjanje prikaza rezultata pretraživanja

Spisak prikaza rezultata pretraživanja, koje smo definisali za izabranu klasu, možemo da dopunimo novim prikazom ili da promenimo već definisani prikaz.

Prikaze rezultata pretraživanja uređujemo u editoru **Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja**.

##### *Postupak*

1. Za **dodavanje** prikaza kliknemo dugme **Dodaj**, a za **menjanje** prikaza u spisku klikom najpre izaberemo prikaz i potom kliknemo dugme **Uredi**.

Otvora se prozor **Prikaz rezultat pretraživanja**.

2. Kod "Naziv" upisujemo ili menjamo naziv koji označava prikaz rezultata pretraživanja.

3. Odredimo attribute koji čine prikaz rezultata pretraživanja.

Ako atribut želimo da **dodamo** u attribute prikaza rezultata pretraživanja, označimo ga kod "Atributi" i kliknemo dugme **Dodaj**.

Ako atribut želimo da **uklonimo** iz spiska atributa prikaza rezultata pretraživanja, označimo ga kod "Atributi za prikaz rezultata pretraživanja" i kliknemo dugme **Ukloni**.



Upozorenje:

*U prikaz rezultata pretraživanja za klase sa zapisima u MARC formatu možemo dodati ili iz njega ukloniti attribute koje sami definišemo.*

*Uređivanje korisnički definisanih atributa opisano je u priručniku COBISS3/Katalogizacija (v. pogl. 11.1.3).*

4. Po potrebi, uredimo redosled atributa prikaza rezultata pretraživanja. Atribut pomeramo za jedan red više ili niže, ako ga označimo i kliknemo dugme **Gore** ili **Dole**.
5. Kliknemo dugme **U redu**.

#### 4.3.4.2 Brisanje prikaza rezultata pretraživanja

Prikaze rezultata pretraživanja brišemo u editoru **Uređivanje prikaza rezultata pretraživanja**.

##### *Postupak*

1. U spisku definisanih prikaza rezultata pretraživanja klikom biramo prikaz. Pri tom se naziv prikaza rezultata pretraživanja oboji.

2. Kliknemo dugme **Izbriši**.

Otvora se prozor **Potvrdi** s pitanjem "Da li stvarno želite da izbrišete?".

3. Kliknemo dugme **Da**.